

KULTURMILJÖPLAN

Kulturbärande byggnader & miljöer i Ljungby centrum

Antagen av kommunfullmäktige den 26 september 2002, § 93

Ljungby kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Kulturmiljöplan för Ljungby centrum	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Planen	2
Avgränsning	2
Hur skall kulturmiljöplanen tolkas	3
Beteckningarna på plankartan	3
Kriterier som använts	3
Planens användning	4
Användning inom kommunen	4
Användning för den enskilde fastighetsägaren	4
Rådgivning	4
Referenslitteratur	5
Arbetsgrupp	5

BILAGOR

Ljungbys historia	6
Den äldsta historien	6
Köpingsperioden 1828 - 1936	9
Ljungby blir stad 1936	10
Efter andra världskriget	11
Ljungbys Färger	13
”Ljungbergs Dörrar”	16
Vad innebär kulturskydd i detaljplan?	17
Markanvändning (Q)	17
Skyddsbestämmelser (q)	17
Varsamhetsbestämmelser (k)	17
Utformningsbestämmelser	17
Beteckning i äldre detaljplaner	17

KARTOR

Kulturbärande byggnader och miljöer i Ljungby centrum
Bebyggelseutveckling 1900 – 1990 i Ljungby centrum

Kulturmiljöplan för Ljungby centrum

Bakgrund

Ljungby är som stad väldigt ung, men som boplatser en av de äldsta i södra Sverige. Den del som vi behandlar i den här planen berör den unga staden. Byggnaderna är de synliga kulturbärarna som hjälper oss att uppfatta den historiska förankringen. Ibland är det en hel miljö, ett kvarter eller liknande som tillskrivs ett speciellt värde, ibland är det en enskild byggnad men lika viktig kan en enskild detalj på en byggnad eller i ett kvarter vara. Det är utformning och val av fasadmateriäl, utsmyckningar och färger som ger karaktären åt miljön, identitet åt staden och visar oss de historiska sammanhangen. Vi har många byggnader som är väl värda att hantera med varsamhet.

I samband med antagandet av översiktsplanen beslutades att fördjupade studier av olika slag skall göras vad gäller Ljungby centrum, varav en av de allra viktigaste studierna är ett underlag för en kulturmiljöplan.

Syfte

Syftet med planen är att lyfta fram bebyggelsens kulturvärden och tydliggöra dem. På så sätt kan vi gemensamt ta tillvara dem och hantera dem med omtanke och varsamhet. Utifrån planen föreslås också vilket skydd som bör skrivas in i kommande detaljplaner. Dock vill vi understryka att det kan behövas kompletterande studier inför planläggning eller inför bygglovgivning. Planen skall heller inte ses som ett rent källmaterial ur kulturhistorisk synpunkt.

Planen

Kulturmiljöplanen består av kartan "Kulturbärande byggnader och miljöer i Ljungby centrum", se sista sidan.

Kartan är tänkt att användas tillsammans med förtecknad referenslitteratur samt planens bilagor; Ljungbys historia, Ljungbys färger och "Ljungbergs dörrar".

Planen bygger på den inventering som Smålands Museum genomfört under 1999. Inventeringsmaterialet finns tillgängligt på plankontoret i förvaltningshuset.

Avgränsning

Kulturmiljöplanen omfattar den äldre bebyggelsen som uppfördes före 1950. Den bebyggelse som är uppförd efter 1950 kommer att behandlas särskilt efter fler inventeringar.

Hur skall kulturmiljöplanen tolkas

Beteckningarna på kartan

På kartan finns angivet vilka byggnader och miljöer som har ett sådant kulturhistoriskt värde att någon form av skydd eller varsamhet kan vara aktuell.

Graden av bevarande/varsamhet har delats in i 5 olika kategorier:

- Byggnader som är skyddade genom lag.
- Byggnader som är eller bör vara skyddade i plan.
- Byggnader som kräver varsamhet vid förändring.
- Bevarande bör diskuteras i ett helhetsperspektiv.
- Välbevarad och värdefull miljö där husen är viktiga för helhetsintrycket.

Kriterier som använts

Byggnader som är skyddade genom lag är enbart stora kyrkan. Den och dess omgivning omfattas av en särskild lagstiftning.

Byggnader som är eller bör vara skyddade i plan är sådana som har ett kulturhistoriskt värde exteriört och/eller interiört som är av mycket stor vikt för stadens byggnadshistoria.

Byggnader som kräver varsamhet vid förändring är sådana som har ett kulturhistoriskt värde p.g.a. utformning, läge eller enskilda byggnadsdetaljer som är av stor vikt för den lokala byggnadshistorien. Här kan finnas hus som har förändrats genom byte av fönster, fasadmaterial eller tilläggs-isolering. Dock kan de ha kvar sin ursprungliga form och därigenom är de möjliga att återskapa vid en renovering.

Bevarande bör diskuteras i ett helhetsperspektiv. Till denna kategori hör byggnader som är intressanta men som kanske ändå behöver förändras eller tas bort för att ge goda boendeformer vad gäller sundhet, brandsäkerhet och trevnad.

Välbevarad och värdefull miljö där husen är viktiga för helhetsintrycket. Till denna kategori hör byggnader som ingår i ett kvarter med viss karaktär. Varje byggnad var för sig kan ha olika kulturhistoriskt värde men genom att de tillhör en speciell miljö bör de ägnas särskild omsorg vid förändringar.

Observera att även andra byggnader än de som särskilt utpekats i detta material kan ha kulturvärden som kräver omsorg vid underhåll eller förändring. Enligt plan- och bygglagens 3:e kapitel skall tillbyggnader, ombyggnader, och andra ändringar av en byggnad utföras varsamt så att byggnadens särdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturella, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara. Vid planerade förändringar av byggnader kan det därför vara viktigt att rådfråga sakkunniga inom byggnadsvård. (Se sidan 4.)

Planens användning

Användning inom kommunen

I samband med detaljplanearbete kommer frågan om bevarande att arbetas in i planen och en planbeteckning kommer att ligga till grund för skyddet av kulturvärdet. Det kan innebära att en byggnad inte får rivras, förvanskas eller förändras på ett sätt som gör att de kulturhistoriska värdena försvinner.

Planen kommer också att utgöra ett underlag vid bygglovprövning. Det kan innebära att man, innan bygglov ges, diskuterar vad som kan anses vara lämpliga materialval och utformning för just det hus som man vill förändra.

Användning för den enskilde fastighetsägaren

Planen skall ge inspiration till att ta tillvara de kulturvärden som finns i den bebyggda miljön. Genom planen kan den enskilde fastighetsägaren göras uppmärksam på att han äger något kulturhistoriskt värdefullt som är värt att vårda. Denna vetskap tillsammans med kännedom om hur man med varsamhet behåller en byggnads kulturhistoriska värden vid underhåll och ombyggnader kan åstadkomma att fler byggnader undgår förvanskning. Detta kan gälla även för byggnader som inte kräver skydd eller varsamhet enligt planen. Den enskilde kan också få ett historiskt perspektiv på den bebyggelsemiljö som hans fastighet ingår i. Detta kan skapa identitet och samhörighetskänsla.

En stad är den stad den är, på grund av de människor som bor där.

Rådgivning

Följande expertis kan ge råd och tips kring de kulturhistoriska aspekterna vid nybyggnad eller ändring av byggnader (tillbyggnad, ombyggnad, underhåll).

Kommunens miljö- och byggkontor

Allmän rådgivning i bygglovfrågor. Ritningsarkiv.

Kommunens plankontor

Upplysningar om gällande detaljplaner och övriga planer som har betydelse för kulturmiljön.

Kommunens kulturförvaltning

Kulturhistorisk rådgivning.

Smålands Museum

Kulturhistorisk rådgivning.

Länsstyrelsens natur- och kulturmiljöenhet

Handlägger bidrag för extrakostnader i samband med ombyggnader av kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

Referenslitteratur

Kulturvärden i detaljplan, Boverkets stadsmiljöavdelning.

Tänk efter före, vid ändring och underhåll av byggnad, Boverket.

Byggnadskultur i Ljungby kommun, Länsstyrelsen i Kronobergs län och Smålands Museum.

Arbetsgrupp

Kulturmiljöplanen har arbetats fram av planchef Ingegerd Andersson, planförfattare Olle Ring, utredningsingenjör AnnKristin Rådberg och fastighetschef Bert Milling.

I historiebeskrivning och bedömningar har samarbete skett med kulturchef Eva Simonsson.

Susana Pesce, Sweco Position, har varit projektledare för GIS- (Geografiska informationssystem) och webbhanteringen.

Ljungbys historia

Sammanfattad av kulturchef Eva Simonsson

Den äldsta historien

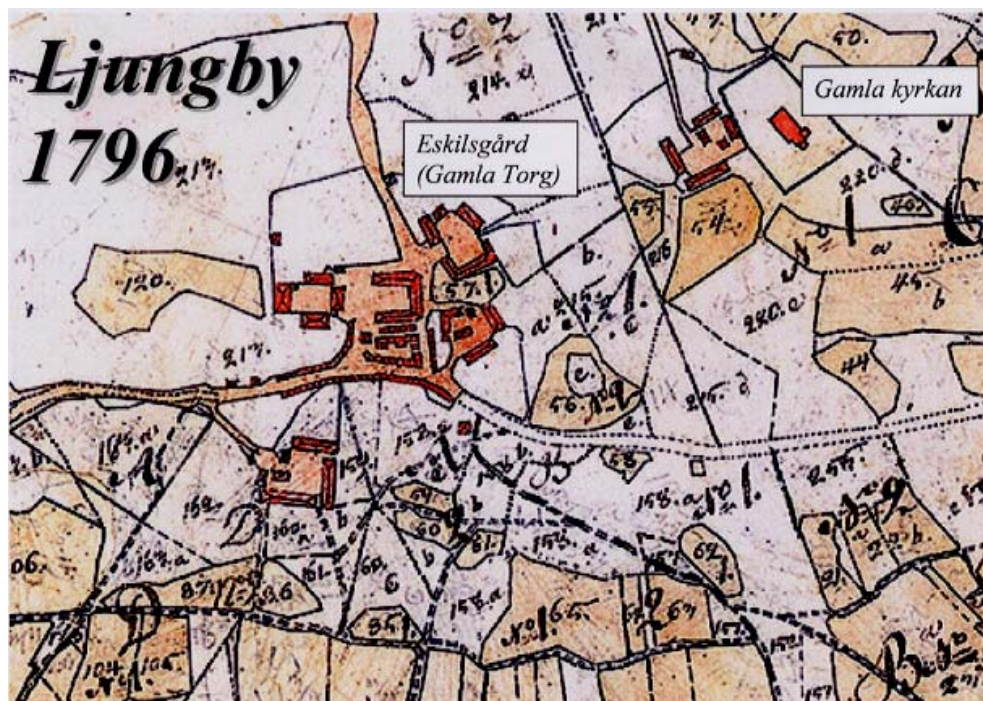
Lagadalen – dalgången öster och väster om ån Lagan – från Markaryds-trakten i söder till sjön Vidöstern och Värnamo i norr befolkades inledningsvis för cirka 10 000 år sedan. De första kolonistörerna kom paddlande på ån eller gående i dalgången från trakter närmare kusten i sitt sökande efter lämpliga marker för sitt samlande eller sitt jagande och fiskande.

Under bondestenåldern anlades åtskilliga åkrar på de näringsfattigare men mer lättarbetade områdena i dalgångens sluttningar. De fuktigare och tyngre jordarna längre ner i dalgången tjänade sannolikt främst som betesmarker åt boskapen. Flera fornlämningar som påträffats under senare tid tyder på denna markanvändning.

Under brons- och järnåldern koloniserades nya områden i takt med att befolkningen i Lagadalen växte starkt. Flera omfattande gravfält – varav särskilt kan nämnas Replösafältet och Ekafältet i utkanten av nuvarande Ljungby stad – och många boplatzlämningar visar på en relativt stor befolkning med många kontakter både med väst- och sydösteuropa före år 1000.

I nuvarande kanten av gravfältet i Replösa finns en viktig runsten från 800-talet med inskriptionen: ”Götrad gjorde dessa vårdar till minne av sin fader Astrad en frände som ypperst var av de odalmän vilka i Finnveden någonsin levat.” Astrad och Götrad är därmed de två till namnet äldsta kända inbyggarna i folklandet Finnveden, som senare delas upp i Östbo och Västbo (i nuvarande Jönköpings län) och Sunnerbo (”de som levde i södra Finnveden”).

Lagadalen, som genom de många fornfynden, kan vittna om en mycket lång bebyggelsehistoria, var bördig och väl befolkad särskilt under järnåldern. Dess utveckling kontrasterar mot den allmänna bilden av häradet i övrigt. Långt in på 1900-talet beskrevs Sunnerbo som ett fattigt härad; glest befolkat, med små och magra åkrar insprängda mellan ljungryar och myrmarker.

Ljungby by

Nuvarande Ljungby stad bestod under hela perioden från järnålderns slut till 1800-talets början av sju stycken byar, alla med ungefär samma storlek och antal invånare som Ljungby by. Byarna Eka, Sickinge, Replösa, Höslänga, Hångers, Hjälmaryd, Marås, Visslaryd, Ljungby, Näs, Hovdinge och Kvänslov bildade tillsammans Ljungby socken som under långa perioder tillhörde Angelstads pastorat. Den ursprungliga Ljungby by bestod av fem gårdar (Gästgivargården, Södregård, Eskilsgård, Klockaregård och Lillegård) runt Gästgivargården (nuvarande Gamla Torg) och den gamla kyrkan – fram till 1857 belägen på den nuvarande gamla kyrkogården.

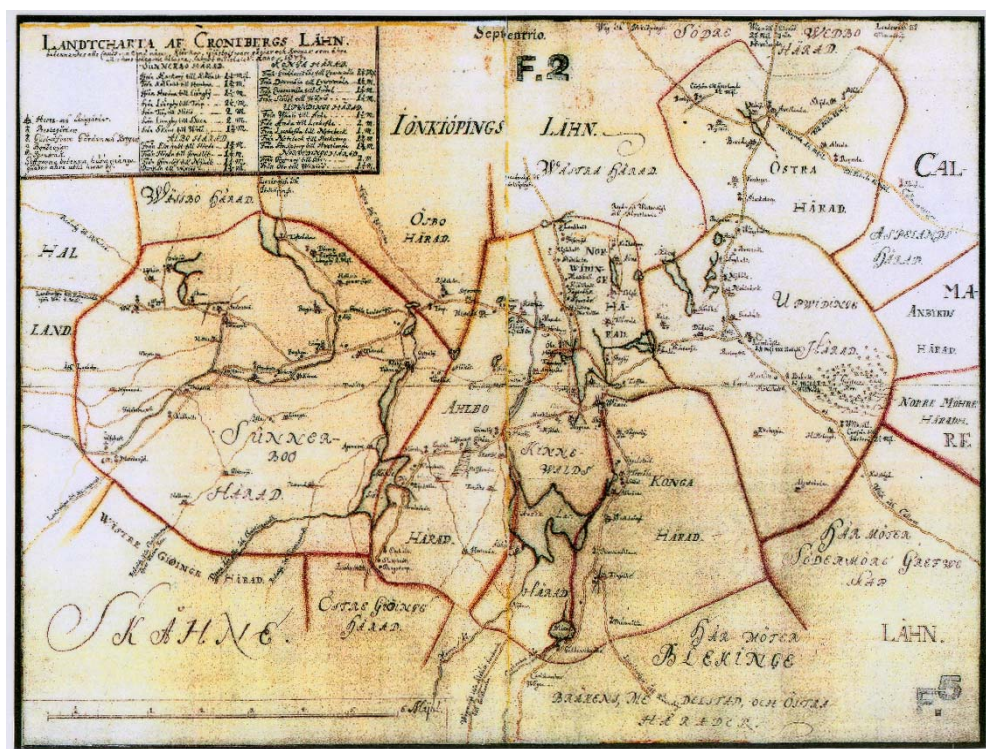
Att Ljungby hade gästgivargård sedan 1400-talet (enligt Smålands museum) kan förklaras enbart av det faktum att byn ligger på lagom skjutshållsavstånd i förhållande till andra orter i Lagadalen utmed den gamla vandringsleden Lagastigen på den östra åstranden. Från vadstället norr om nuvarande staden anslöt vägen mot sydväst till gästgivaregården. Den viktigaste kommunikationsleden var tveklöst den nord – sydliga (Lagastigen) som från och med senare medeltid blev allt viktigare som vägen mot gränsområdena till Skåne och Danmark samt övriga Europa. I öst – västlig riktning betydde det nästan obefintliga vägnätet att kontakterna främst med residensstaden Växjö inte var särskilt betydande. Viktigare för byns och traktens människor var sannolikt förbindelserna söder om Ljungby med Halmstad i väster.

Märta Ljungberg

1656 föddes på Ljungby Gästgivaregård Märta Ljungberg som under sin levnad och efter sin död tydligt kom att sätta sin prägel på orten. Som 20-åring övertog hon gästgiveriet efter sina föräldrar tillsammans med sin broder Abraham. Perioden från 1670-talets mitt till cirka 1700 kom att bli gästgiveriets stora och viktiga era. Häradets tingsplats hade flyttats till Gästgiveriet och de många krigen mot Danmark om Skåne under 1600-talets senare hälft tillsammans med Karl XII:s reduktion kom att tydligt sätta sin prägel på Märta Ljungbergs dåtida och framtida insatser. Under sin levnad köpte Märta Ljungberg nio tidigare frälsehemman samt fyra skattegårdar som tillsammans utgjorde merparten av den donationsfond till förmån för fattiga och behövande som Märta Ljungberg instiftade i samband med uppättandet av sitt testamente.

För den framtida stadsbildningens del kan denna donation inte nog uppskattas eftersom både köpingsbildningen och sedermera stadsbyggandet till största delen kommit att genomföras på mark ursprungligen tillhörande donationsfonden.

Köpingsperioden 1828 –1936

Olof Ljungcrantz köpingens fader

Omkring 1820 började den dåvarande gästgiveriinnnehavaren på Ljungby Gästgiveri, Olof Ljungcrantz, på allvar planera att få stadsrättigheter till Ljungby. Orsakerna till detta var flera men främst låg, vad Ljungcrantz uppfattade, de behov av allmän service och handel som trakten behövde. Ljungcrantz tänkte sig Ljungby som ett socialt och ekonomiskt nav omkring vilket Sunnerbos utveckling i stort skulle kunna snurra. Han arrenderade ut rörelsen på gästgiveriet, köpte Ljungby Eskilsgård (av Märta Ljungbergs donationsfond) och bosatte sig på Ågård i Replösa by, Ljungby socken. Med utgångspunkt i sina stora markinnehav i de båda byarna började nästa fas i utvecklingsarbetet: att söka stadsrättigheter. Efter diverse kontroverser med dåtidens myndigheter och särskilt med invånarna i Berga som kraftigt motsatte sig förslaget, men med landshövding Mörners öra och patron Lemchens på Skeeen inflytande, lyckades så småningom Ljungcrantz få köpingsrättigheter till orten med reglemente daterat den 15 oktober 1828. Perioden 1829 – 1847 ansågs som en "prövotid" för den nybildade köpingen. Utvecklingen på orten fick tydliga och fasta former i enlighet med reglementet: invånarantalet skulle stiga, nya näringar skulle etableras, en fast köpingsplan skulle upprättas m.m. för att framtiden skulle kännas trygg. Ljungcrantz ställde själv mark för expansion till förfogande utmed åns västra strand från Ågård längs nuvarande Ågårdsvägen till nuvarande Drottninggatan där den tänkta köpingen skulle sträcka sig västerut till nuvarande kyrkan och Gamla Torg. I de nyanlagda kvarteren skulle inflyttade hantverkare erbjudas mark för bostäder och verkstäder samt fabriksbyggnader uppföras. I den av lantmätare Modée reviderade och utvidgade köpingsplanen 1847 syns denna struktur mycket tydligt. Genom byten av åkermark mellan Märta Ljungbergs donationsfond i Ljungby by och Ågårds ägor i Replösa by, kunde köpingsnamnet Ljungby istället för Replösa etableras.

Sett till resultaten var de Ljungcrantzska iakttagelserna från tidigare uppenbarligen riktiga. Folkmängden ökar genom ett tydligt inflyttningsöverskott, antalet näringsidkare inom olika yrken ökar, fabriker – främst för träbearbetning – anläggs, antalet affärer, kaféer m.m. ökar, den förste provinsialläkaren, doktor Sundholm, liksom det första lasarettet, det första postkontoret och det första apoteket iordningställs. Ljungby är satt på kartan som centralorten i Sunnerbo.

Ljungby som knutpunkt och järnvägsort

Ljungbys läge vid den kommunikationsmässigt stora pulsådern, som efter Lagans vattenväg följts av gång- och ridstigar, som senare blev Kungsvägen, Riksettan och numera består av den starkt pulserande E4:an, har gett influenser. Vägens sträckning har dessutom utgjort en grund för hela stadsbyggnaden.

Järnvägen och järnvägsbyggandet har också på flera sätt påverkat köpingen trots att trakten gick miste om dragningen av södra stambanan genom Lagadalen. Från tiden kring 1878 då Vislanda – Bolmens järnväg invigdes och sedermera när Skåne – Smålands järnväg öppnades 1899, hade orten mycket goda person- och godsförbindelser. Men Ljungbys era som järnvägsknut blev kort. Vid mitten på 1960-talet lades först smalspåret Vislanda – Bolmen och senare Skåne – Smålands järnväg ner. Den andra betydelsen som järnvägen haft för Ljungby är att den till viss del anlades diagonalt över den rådande kvartersindelningen i staden, vilket medfört många plantekniska problem och andra egendomligheter i staden.

Ljungby blir stad 1936

Axel Rooth

Den tredje utvecklingsfasen - industristaden Ljungby - inleddes delvis genom stadsbildningen 1936, som varken Olof Ljungcrantz eller den drivande kommunpolitikern Axel Rooth fick uppleva.

Axel Rooth kom till Ljungby på 1880-talet och engagerades snart av både kommunalpolitiken och eget entreprenörskap i köpingen. Tillsammans med kompanjonen Karl Meijer köper han först Norre kvarns anläggningar (sågverk och kvarnar) samt senare även Södre kvarn (på Lagans östra strand). Efter invecklade politiska turer lyckades de båda kompanjonerna övertala köpingsfullmäktige att köpa de båda anläggningarna och även det mindre elverk som tidigare anlagts på Kvarnarna, i akt och mening att bygga en stor fördämning i ån och ett större elverk. Orten skulle kunna göras självförsörjande på elektrisk energi, till förmån för köpingens invånare och till gagn för kommande förvärvsverksamheter. 1910 står elverket driftsklart efter mycken ekonomisk vanda i köpingen. Under 1900-talets båda första decennier arbetade Axel Rooth målmedvetet på sina utvecklingsplaner för Ljungby. Bland annat får köpingen en ny hälsovårdsstadga, delar av gatunätet i köpingen stenläggs, vatten- och avloppsledningar dras i köpingen, det allmänna vägnätet kring Ljungby rustas upp, ett nytt tingshus byggs och en ny byggnad för köpingens egna angelägenheter blir inredd (Köpingsgården). Dessutom genomförs markinköp för bostadsbyggande och arbetsplatser.

Efter andra världskriget

Den framtidstro och optimism som det nya seklet andades i köpingen främst genom uppgången av den allmänna varuproduktionen, industrialismens framsteg och jordbrukets strukturomvandling på landsbygden, avbröts tillfälligt av de båda världskrigen.

1930 hade AB CTC flyttat sin tillverkning av bl.a. tvättmaskiner och värme pannor till Ljungby. Denna industrietablering skulle visa sig synnerligen viktig för den fortsatta industrietableringen på orten med tyngdpunkt på verkstadsindustri. Som industriell storarbetsplats och med möjligheter för legotillverkningen kom CTC att framstå som ortens viktigaste industri. 1972 bildas det självständiga företaget Wascator ur CTC för att på egen hand tillverka tvättmaskiner. Företaget uppgick dock året därpå i Elektrolux-koncernen och är idag en av de allra största arbetsplatserna i staden. 1941 flyttade Vibroverken (idag Dynapac) sin tillverkning av verkstadsprodukter från Stockholm till Ljungby.

Den moderna centrala stadsbilden domineras idag av typisk 1960-talsbebyggelse. Orsaken till detta är främst den storbrand som inträffade sommaren 1953 då praktiskt taget hela centrala dåvarande Ljungby brann ner till grunden utom det gamla Stadshotellet vid Storgatan som brann ner 1960. Det speciella s.k. Fogelbergskas huset i korsningen Eskilsgatan - Södra Torggatan revs i mitten på 1960-talet.

Konstnären och författaren Sven Ljungberg beskriver sin hemstads forna karaktär av idyllisk småstad i sin bok "Ljungbergs Ljungby" (1968). "Med lökkupoler och rundade former på frontespiser och tak hade torget nästan en rysk karaktär, i synnerhet då om vintern. Husen kring torget var från 1900-talets tidiga år, utom ett trähus i Karl Johanstil."

1950- och 60-talen blev för Ljungby stads del en expansiv brytningstid mellan gammalt och nytt. Medan stadsbilden i flera avseenden bar en småstadsprägel från hantverkstiden gjorde sig den nya tidens industrisamhälle alltmer påmind. Mindre hantverksdominerade arbetsplatser försvann medan några nya större etablerades som exempelvis, Trelleborgplast (idag Polytec Composites Sweden AB) och Bentone. Under denna period utvecklas också Strålfors från ett tryckeri i liten skala till ett storföretag i tryckeri- och senare databranschen. En omfattande nybyggnadsverksamhet påbörjades och en monumental betonghusarkitektur växte fram.

Bilaga 1

Vår stad lever och förändras med de människor som bor här. Ibland måste hus få förändras och ibland måste något rivas. Ibland måste vi tillåta helt nya byggnader med vår tids arkitektur. Husen omkring oss påverkar oss i det dagliga livet. De väcker känslor hos oss. Vackra och välvårdade hus får oss att känna stolthet och välbehag medan andra kan göra oss nedstämda. Det är därför viktigt att vi är varsamma med våra byggnader - anblicken av dem är vår gemensamma egendom i det offentliga rummet.

Storgatan Ljungby 1950

Storgatan Ljungby 2000

Ljungbys Färger

Ljungbys färger eller Ljungbergs färger?

Färgerna är en del av vår vardag och är de tilltalande får de oss att må bra.

I Ljungby talar vi ofta om att ett hus eller någon detalj har ”Ljungberg-färger”. Vi har många hus med färger och detaljer som nästan framstår som ett karaktärsdrag för Ljungby. Detta kan bero på av en påverkan från konstnären Sven Ljungberg eller hans bror målarmästaren Sigge Ljungberg, vilka har präglat mycket av färgsättningen på byggnaderna i staden.

Sven Ljungberg
(Foto: Lennart Aspman)

Sven Ljungberg är en färgstark person, verksam som konstnär, författare och samhällsdebattör. Han ses så gott som dagligen ute i vimlet på stan. Sven Ljungberg cyklar oftast till Domus för att äta lunch. Är det sommar har han stråhatt och är det vinter har han basker. Sven Ljungberg är en del av staden. Han har låtit uppföra ett museum på en angränsande tomt intill sin bostad där han även har ateljé. Ljungbergmuseet kan ha likheter med Zornmuseet eller Sundborn.

Elof Ljungberg kom till Ljungby i slutet av 1800-talet. Han verkade här som målarmästare och självlärd arkitekt. Han har gett upphov till mycket av det som vi idag ser i stadsmiljön. Han har bland annat ritat husen vid Kungsgatan 3 och 5. Dessa är mästertligt utformade och är numera färgsatta i s.k. Ljungbergfärger, komponerade av ägaren.

Kring förra sekelskiftet målades de flesta husen i svagt brutna vita färger. När Elof Ljungbergs söner Sigge och Sven så småningom kunde påverka färgsättningen blev husens kulörer mustigare och mer kraftfulla än tidigare. Sigge var den av sönerna som tog över faderns målerifirma. Han har inte ritat några kända hus men däremot designat många portar och dörrar och det är mycket av Sigges färgsättning som vi idag ser och känner igen som s.k. Ljungbergfärger.

Det som utmärker Ljungbergfärgerna är blandningen av flera ganska starka färger som tillsammans bildar en harmonisk helhet.

Hur har vi påverkats?

Vi möter stadens färger vid gator och torg, under färden till jobbet, skolan, affärerna och nöjesställen. Vi låter oss påverkas.

Inte så att vi hela tiden är medvetna om att vi påverkas. Men när vi skall måla om våra hus får det gärna ta mycket tid att välja kulörer. Det diskuteras ofta med vänner och bekanta, och tips och uppslag diskuteras. Många tar sig en extra titt på färgsättningen av de hus där Ljungbergs varit delaktiga och på så sätt sprids Ljungbergs färgsättning.

Man hittar exempel överallt i staden, i kvarteren närmast Ljungbergsmuseet men även ute i ytterområdena i de moderna villaområdena. Det kan vara hela byggnader eller en detalj - en dörr eller liknande.

Hur tar vi då vara på och förstärker den identitet som hänger samman med Ljungbys/Ljungbergs färger?

Vi har inte någon detaljplan där det finns krav på viss färgsättning. Om vi hade haft det hade det kanske lett till att en del av Ljungbergsfärgerna inte hade kunnat användas därför att planen föreskrivet något annat. Med en tvingande detaljplan hade vi kanske gått miste om en del av de färger som ger vår stad dess identitet.

Om vi inte hade haft familjen Ljungberg, vad hade då varit rådande? Hade vi haft en egen identitet i färgsättningen eller hade det sett likadant ut som i övriga Sverige?

Skydd i detaljplaner

Kulturmiljöplanen skall naturligtvis leda till att bestämmelserna i kommande detaljplaner utformas så att vi förvaltar arvet på bästa sätt. Men ändå måste vi vara öppna för vad kommande generationer kan tillföra staden. Det kan ju komma en ny Ljungberg.

Stadsarkitekten bevakar frågor som hänger samman med färgsättningen. Det kan vara viktigt för oss alla att peka på Ljungbys färger, eller om det är Ljungbergs färger, som en viktig del av Ljungbys karaktär eftersom detta kan vara identitetsförstärkande och därmed ge ett tillskott till stadens attraktivitet.

"Ljungbergs Dörrar"

En dörr signalerar välkomnande eller avståndstagande. Är den lätt att se, vackert formad och har en spännande färg väcker den vår nyfikenhet på ett behagligt sätt. I Ljungby finns flera goda exempel på den färgskala som förknippas med Ljungbys färger. Mest framträdande är det i de fall där dörrarna både formgivits och färgsatts av någon av familjen Ljungberg.

Tingshuset (bild till vänster samt överst i mitten).

Gästgivaregården vid Gamla Torg (bild i mitten längst ner).

Gamla Tingshuset vid Gamla Torg (bild överst till höger).

Detalj av porten till Villagatan 16 (bild i mitten till höger).

Strandgatan 4 (f.d. Sigge Ljungbergs hus) (bild nederst till höger).

Vad innebär kulturskydd i detaljplan?

Kulturskydd i detaljplan innebär att olika typer av planbestämmelser reglerar hur man kan förändra byggnader eller bebyggelsemiljöer. Någon eller några av följande bestämmelsetyper kan då användas.

Markanvändning (Q)

"Användning anpassad till bebyggelsens kulturvärde". Skall förbehållas områden eller byggnader som är särskilt värdefulla. Marken får användas endast för befintlig värdefull bebyggelse men användningen av byggnaderna är fri. Användningen får dock inte motverka syftet att bevara byggnaderna.

Skyddsbestämmelser (q)

Beteckning för värdefull miljö. Får användas för särskilt värdefulla byggnader, tomter och allmänna platser. Kan innebära att byggnader inte får rivas eller att delar av byggnaden skall bevaras. Bestämmelserna kan i vissa fall leda till ersättning om fastighetsägaren genom bestämmelserna orsakas en ekonomisk skada över en viss gräns. En förutsättning är dock att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Varsamhetsbestämmelser (k)

Varsamhetskravet betyder inte att något skall bevaras utan preciserar karaktärsdrag och värden som skall beaktas vid ändring av befintlig bebyggelse. Bestämmelserna är inte ersättningsgrundande.

Utformningsbestämmelser

Krav om att nya byggnader i värdefulla miljöer skall anpassas till omgivningen kan anges som utformningsbestämmelser t.ex. krav på vissa tak- eller fasadmateriell, byggnadshöjd, takvinklar och liknande.

Beteckning i äldre detaljplaner

(Förekommer i detaljplaner som är gjorda före 1996.)

Kulturresevat (Q) motsvarar den nu använda "Användning anpassad till bebyggelsens kulturvärde". (Kulturresevat är numera ett begrepp för skydd av kulturpräglade landskap enligt miljöbalken.)